

Over valse en echte wetenschap

René Veenstra

Aan de Rijksuniversiteit Groningen is op tal van faculteiten een *tenure track* systeem ingevoerd. In ongeveer twaalf jaar tijd kan een postdoc doorgroeien tot hoogleraar zonder dat er een vacature hoeft te komen. Bij de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen zijn er nu een stuk of vijftien medewerkers die een *tenure track* positie hebben. Om zo'n positie te verkrijgen dient een onderzoeker jaarlijks als eerste auteur te publiceren in een hoogwaardig internationaal tijdschrift, succesvol te zijn bij het werven van onderzoeksubsidies, goed onderwijs te geven en bij te dragen aan management- en bestuurstaken. Bij de faculteit Wijsbegeerte is ook een begin gemaakt met het *tenure track* systeem en ik kan me nauwelijks voorstellen dat René Boomkens achter dit nieuwe beleid van zijn faculteit staat.

In *Topkitsch en slow science* constateert Boomkens dat managers aan universiteiten steeds bedrijfsmatiger zijn gaan denken. Van een positie bij de beste tweehonderd universiteiten van de wereld op de *Times*-ranglijst wil elke Nederlandse rector magnificus tegenwoordig verzekerd zijn. Dus moet de productie aan een universiteit bestaan uit artikelen in plaats van boeken en uit internationale in plaats van nationale publicaties, want alleen hoogwaardige Engelstalige tijdschriftpublicaties tellen. Voor de bètawetenschappen kan Boomkens deze focus op internationaal publiceren nog wel billijken, maar voor de gamma- en alfawetenschappen niet. Hij stelt dat internationaal publiceren vaak slecht samen gaat met maatschappelijke relevantie. Publicaties in gerenommeerde nationale tijdschriften zouden daarom veel meer gewaardeerd moeten worden. Evenzo zouden bijdragen van sociale en geesteswetenschappers aan het publieke debat moeten worden erkend. Een dergelijk pleidooi is eerder gehouden (zie ook bijdragen aan *Facta* in oktober 2003 over het meten van de maatschappelijke impact of in december 2006 over wetenschap langs de meetlat) en verdient sympathie.

Boomkens wijst op het gevaar dat wetenschappers enkel nog tijd reserveren voor Engelstalige publicaties en niet langer genegen zijn om lezingen te geven buiten hun eigen vakgebied, met niet-vakgenoten te debatteren of opiniestukken te schrijven. Of dat gevaar groot is valt te bezien. Boomkens vergeet dat tal van columnisten (Dijkgraaf, Plasterk, Borst, Buunk, Schnabel) niet alleen met hoge frequentie in de krant maar ook in vaktijdschriften publiceren. Hij weet misschien ook niet dat een socioloog als Willem Schinkel, dit jaar zomergast bij de VPRO, niet alleen boeken maar ook artikelen schrijft en in staat is om bij NWO een Veni-subsidie binnen te halen. Kortom, het is de vraag of wetenschappers moeite hebben om verschillende rollen tegelijk aan te nemen.

Boomkens heeft daar zelf wel moeite mee. Naar verluidt is hij een enthousiasmerend docent, wellicht is hij ook een goede manager en in boeken publiceert hij geregeld, maar ingang tot Engelstalige tijdschriften heeft hij niet gevonden. Over wetenschappers die wel internationaal publiceren doet hij tamelijk denigrerend. Volgens hem zijn het volgzaam schrijvers van herkenbare artikelen voor een klein wereldje van vakgenoten. Het kan zo zijn dat niet alles wat in een hoogwaardig internationaal tijdschrift staat goed is, maar

Boomkens lijkt deze bewering om te willen draaien wanneer hij een pleidooi houdt voor publiceren in wat ik maar zal noemen laagwaardige tijdschriften. Hij miskent daarmee het grote belang van een uitgebreide reviewprocedure zoals hoogwaardige tijdschriften die kennen.

Wat rest is een pamflet over valse en echte wetenschap. Alsof Plato aan het woord is en we het woord filosofie alleen maar hoeven te vervangen door wetenschap: 'De filosofie is in een kwaad daglicht komen te staan, omdat men ze niet beoefent zoals haar waardigheid betaamt; want niet de valse filosofen horen zich met haar bezig te houden, maar de echte.' Als echte wetenschapper waarschuwt Boomkens ons nu voor het gevaar dat de universitaire machine gaat doordraaien. Dat als we niet oppassen er straks alleen nog maar valse wetenschappers werken. Zijn waarschuwing biedt rake observaties maar romantiseert zijn eigen positie.

René Veenstra is universitair hoofddocent bij de vakgroep sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen (www.gmw.rug.nl/~veenstra)